

Регіональне управління та місцеве самоврядування

УДК 352/354

Марухленко Оксана В'ячеславівна

кандидат економічних наук,

докторант кафедри гуманітарної та соціальної політики

Національної академії державного управління при Президентові України

Марухленко Оксана Вячеславовна

кандидат экономических наук,

докторант кафедры гуманитарной и социальной политики

Национальной академии государственного управления при Президенте Украины

Marukhlenko Oksana

Candidate of Economic Sciences,

PhD student of the Department of Humanitarian and Social Policy

National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

ORCID: 0000-0001-8050-6615

**МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ КЛАСТЕРІВ В
СКЛАДІ ІННОВАЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ МОДЕРНІЗАЦІЇ
ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ**

**МЕХАНИЗМ ФОРМИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ КЛАСТЕРОВ
В СОСТАВЕ ИННОВАЦИОННОГО МЕХАНИЗМА МОДЕРНИЗАЦИИ
ПУБЛИЧНОЙ ПОЛИТИКИ**

**MECHANISM FOR FORMING INNOVATIVE CLUSTERS AS A
COMPOSITION OF THE INNOVATIVE MECHANISM OF PUBLIC
POLICY MODERNIZATION**

Анотація. Досліджено необхідність розробки інновацій задля розвитку економіки і збереження її конкурентоспроможності в довгостроковій перспективі. Доведено, що з даним фактом пов'язане

створення механізму інноваційного розвитку економіки, який є пріоритетом як на державному, так і на регіональному рівні управління. Важливе місце в структурі даного механізму займають інноваційні кластери.

Розглянуто, що починаючи з другої половини ХХ століття, промислові кластери почали проявляти себе як важливий фактор регіонального розвитку. Серед економістів у всьому світі знаходить все більше визнання точка зору, що регіони, на території яких складаються кластери, стають лідерами економічного розвитку. Ці регіони визначають конкурентоспроможність національних економік. У них кластери створюють своєрідний каркас, який визначає напрями розвитку всіх секторів економіки регіонів.

Досліджено, що в даний час кластерний підхід розглядається в якості нової управлінської технології, що дозволяє підвищити конкурентоспроможність як окремого регіону або галузі, так і держави в цілому. Партнерські відносини всередині регіональних кластерних структур, наявність каналів переливу знань стимулюють інноваційну діяльність, сприяють розвитку прогресивних технологій і вдосконаленню всіх етапів спільної економічної діяльності. Дослідження показують, що виробнича структура кластера більш вигідна, ніж галузева, так як для створення інноваційного продукту необхідна інтеграція зусиль підприємств різних галузей. При угрупованні компаній в кластери виникає можливість оптимізації виробничо-технологічних процесів і мінімізації витрат на різних підприємствах. Крім цього кластер породжує ефект масштабу виробництва, основою якого є спеціалізація учасників кластера, а також наявність інноваційного ядра, стимулюючого виробництво нових видів продуктів і послуг. В результаті всі учасники регіональних кластерних структур отримують додаткові конкурентні переваги під впливом сукупного впливу і спеціалізації, що забезпечує підвищення продуктивності праці і зниження собівартості продукції.

Ключові слова: механізм, інновація, кластер, публічна політика, модернізація, регіон, конкурентоспроможність, регіон.

Анотація. *Исследована необхідність розробки інновацій для розвитку економіки і збереження її конкурентоспособності в довгострочній перспективі. Доказано, що с даним фактом пов'язано створення механізму інноваційного розвитку економіки, який є пріоритетом як на державному, так і на регіональному рівні управління. Важне місце в структурі даного механізму займають інноваційні кластери.*

Рассмотрено, что начиная со второй половины XX века, промышленные кластеры начали проявлять себя как важный фактор регионального развития. Среди экономистов во всем мире находит все большее признание точка зрения, что регионы, на территории которых состоят кластеры, становятся лидерами экономического развития. Эти регионы определяют конкурентоспособность национальных экономик. В них кластеры создают своеобразный каркас, который определяет направления развития всех секторов экономики регионов.

Доказано, что в настоящее время кластерный подход рассматривается в качестве новой управленческой технологии, позволяющей повысить конкурентоспособность как отдельного региона или отрасли, так и государства в целом. Партнерские отношения внутри региональных кластерных структур, наличие каналов перелива знаний стимулируют инновационную деятельность, способствуют развитию прогрессивных технологий и совершенствованию всех этапов совместной экономической деятельности. Исследования показывают, что производственная структура кластера более выгодна, чем отраслевая, так как для создания инновационного продукта необходима интеграция усилий предприятий различных отраслей. При группировке компаний в кластеры возникает возможность оптимизации производственно-технологических

процессов и минимизации затрат на различных предприятиях. Кроме этого кластер порождает эффект масштаба производства, основой которого является специализация участников кластера, а также наличие инновационного ядра, стимулирующего производство новых видов продуктов и услуг. В результате все участники региональных кластерных структур получают дополнительные конкурентные преимущества под воздействием совокупного влияния и специализации, обеспечивающей повышение производительности труда и снижение себестоимости продукции.

Ключевые слова: механизм, инновация, кластер, публичная политика, модернизация, регион, конкурентоспособность, регион.

Summary. *The necessity of developing innovations for the development of the economy and maintaining its competitiveness in the long run has been studied. It is proved that this fact is connected with the creation of a mechanism of innovative economic development, which is a priority at both the state and regional levels of government. An important place in the structure of this mechanism is occupied by innovation clusters.*

It is considered that starting from the second half of the twentieth century, industrial clusters began to manifest themselves as an important factor in regional development. There is a growing recognition among economists around the world that the regions in which clusters are formed are becoming leaders in economic development. These regions determine the competitiveness of national economies. In them clusters create a kind of framework that determines the directions of development of all sectors of the economy of the regions.

It is investigated that currently the cluster approach is considered as a new management technology that allows to increase the competitiveness of a particular region or industry, and the state as a whole. Partnerships within regional cluster structures, the availability of knowledge transfer channels stimulate innovation,

promote the development of advanced technologies and improve all stages of joint economic activity. Studies show that the production structure of the cluster is more profitable than the industry, as to create an innovative product requires the integration of efforts of enterprises in different industries. When grouping companies into clusters there is an opportunity to optimize production and technological processes and minimize costs at different enterprises. In addition, the cluster creates an effect of scale of production, which is based on the specialization of cluster members, as well as the presence of an innovative core that stimulates the production of new types of products and services. As a result, all participants in regional cluster structures receive additional competitive advantages under the influence of combined influence and specialization, which provides increased productivity and reduced production costs.

Key words: *mechanism, innovation, cluster, public policy, modernization, region, competitiveness, region.*

Постановка проблеми. В сучасній економіці кластери стають однією з найбільш ефективних форм інтеграції виробничого, фінансового та інтелектуального капіталу, що забезпечує формування та розвиток конкурентних переваг територій. Пріоритетна роль кластерів в структурі регіонального механізму інноваційного розвитку актуалізує значимість проблеми формування регіональних інноваційних кластерів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасний стан кластеризації регіонів в Україні демонструє, що кластери в нашій державі не лише існують, а деякі з них функціонують досить успішно, створюючи реальний позитивний ефект для природно-економічного розвитку регіонів. Проте є і такі, що залишаються нерозвиненими через недостатній рівень участі органів влади та державного управління у сприянні процесам кластеризації регіонів.

Світовий досвід формування кластеризації регіонів відображено у

працях зарубіжних авторів: Т. Андерссона, М. Енрайта, А. Маршалла, М. Портера та інших. Серед українських учених варто виділити розвідки М. Войнаренка, С. Соколенка, О. Тищенко, В. Федоренка та інших, пов'язані з розвитком кластерних структур. У роботах указаних науковців висвітлюються такі проблеми: організації та державного управління кластерами; конкурентоспроможності та формування конкурентних переваг; визначення ефективності діяльності кластерів та їх вплив на зростання внутрішнього регіонального продукту, внутрішнього валового продукту і природно-економічного розвитку країни загалом.

Формування цілей статті. Метою статті є розробка механізму формування інноваційних кластерів як складової інноваційного механізму модернізації публічної політики.

Викладення основного матеріалу дослідження. Реалізація потенціалу кластеризації в підвищенні конкурентоспроможності регіональної економіки досягається за рахунок формування комплексного механізму управління регіональним соціально-економічним розвитком.

Під управлінням розвитком регіону в найбільш загальному вигляді розуміється управління змінами, що забезпечує його конкурентоспроможність в умовах глобалізації на інноваційній основі. Варто відзначити, що останнє, в свою чергу, в сучасних умовах найбільш досягне на основі використання кластерного підходу, оскільки кластери закладають основи підвищення конкурентоспроможності регіону.

Управління розвитком регіону можна розглядати як управління взаємно узгодженими програмами (проектами) розвитку всіх сфер життєдіяльності регіону відповідно до підтриманих населенням пріоритетів, державними та регіональними інтересами, прийнятими до виконання на законній або договірній основі, які передбачають використання необхідних ресурсів, з певними заходами і встановленими термінами. Головною метою такого управління є створення кожному працездатному громадянину умов,

що дозволяють йому своєю працею, підприємливістю підтримувати власний добробут і добробут сім'ї, при посиленні адресності соціальної підтримки з боку держави в першу чергу слабо захищених груп населення. В даному визначенні під проектами розвитку всіх сфер життєдіяльності регіону слід розуміти, перш за все, проекти розвитку всіх підсистем регіону - економічної, соціальної та екологічної, які спрямовані на підвищення якості життя населення регіону.

З урахуванням вищевикладеного, під керуванням розвитком регіону будемо розуміти управління змінами в усіх підсистемах регіону (економічної, соціальної, екологічної), здійснюване органами влади і управління спільно з іншими зацікавленими суб'єктами управління з використанням кластерного підходу, і спрямоване на підвищення якості життя населення регіону.

Відносно визначення механізму управління на регіональному рівні також існує ряд підходів. Проте, на сьогодні доцільним вважаємо сутність даного механізму розглядати в забезпеченні перекладу регіону в якісно новий стан, що характеризується досягненням стратегічних цілей його соціально-економічного розвитку.

Таким чином, сутність механізму управління регіональним розвитком полягає в цілеспрямованому комплексній дії регіональних органів влади та управління спільно з іншими зацікавленими суб'єктами управління і господарювання на всі підсистеми регіону (соціальну, екологічну та економічну) для досягнення наміченого результату, а саме якісно нового стану регіональної соціально економічної системи.

З урахуванням вище наведеного механізм управління можна представити в наступному вигляді (рисунок 1).

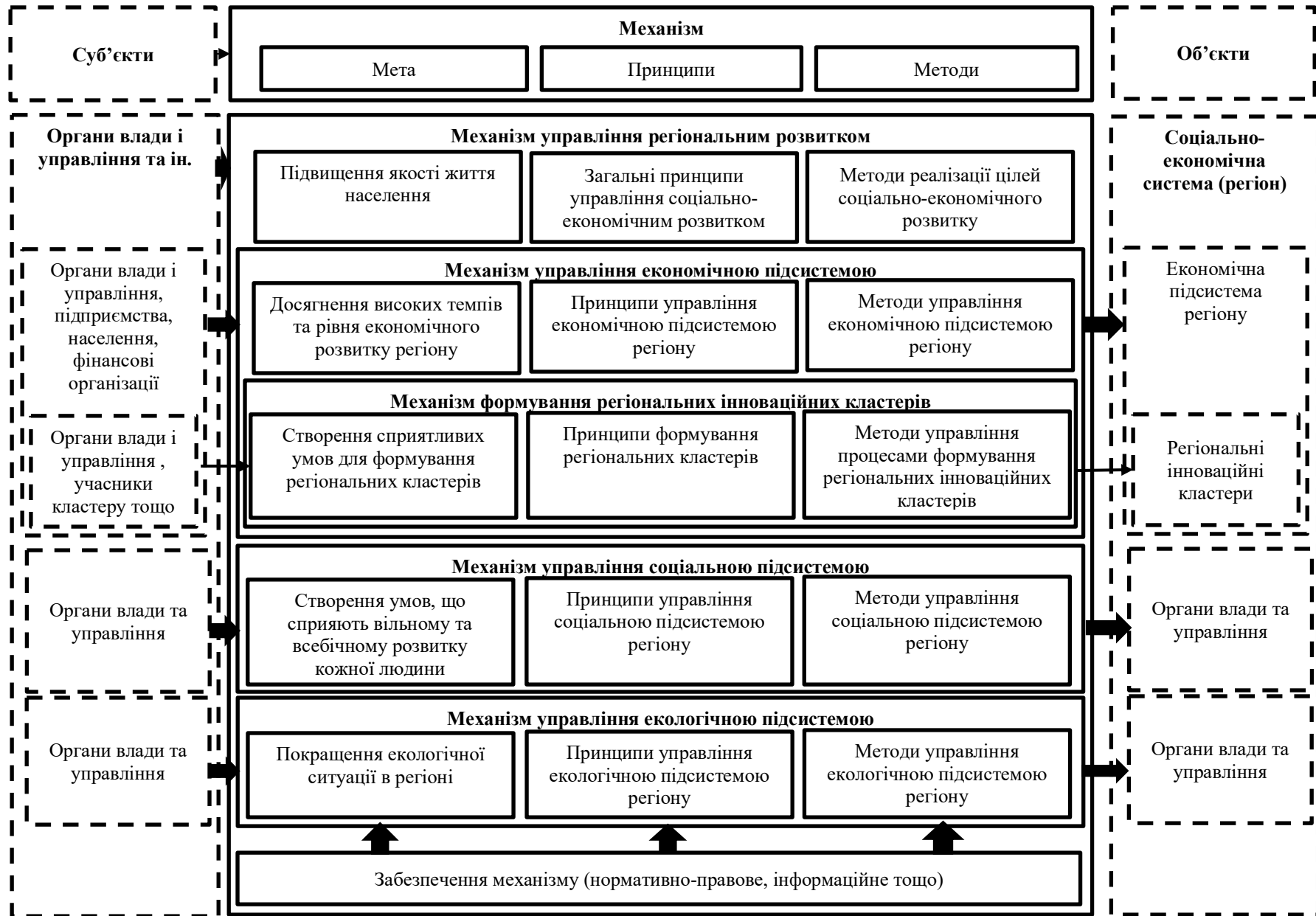

Рис. 1. Механізм формування регіональних інноваційних кластерів в складі комплексного механізму управління розвитком регіону

Як видно з рисунка, механізм управління регіональним розвитком включає в себе три складові механізму управління: економічна підсистема, соціальна підсистема, екологічна підсистема регіону.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Потенціал розвитку регіону визначається сукупністю ресурсів і можливостей їх цільового використання в умовах нестабільності і невизначеності зовнішнього середовища. Залежно від змісту ресурсів формуються відповідні види потенціалів, які вимагають структуризації з точки зору можливості і ефективності реалізації управлінських функцій. Це сприятиме системності у вирішенні завдань регіону і забезпеченню планомірного і збалансованого розвитку його складових.

Література

1. Вишнякова І. Досвід становлення та розвитку кластерів в окремих країнах північної, східної і центральної Європи виробництва. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/vznu/eco/2011_1/184-193.pdf
2. Гуменюк О. Кластери як організаційна структура інноваційно-інвестиційної моделі розвитку промисловості // Актуальні проблеми економіки. 2007. №2(68). С. 9-19.
3. Державне управління: плани і проекти економічного розвитку: монографія / за заг. ред. О. Кучеренка, І. Запатріної. Київ: ВІП, 2006.
4. Марухленко О.В. Кластери як інструмент регіонального розвитку // Право та державне управління : збірник наукових праць / [за ред. О. В. Покатаєвої]. У 2-х томах. Запоріжжя : КПУ, 2017. № 4 (29). Т. 2. С. 157-163.
5. Марухленко. Критеріальний апарат кластеризації регіонів України за ступенем інвестиційної привабливості щодо розвитку їх соціального потенціалу // Науково-виробничий журнал Держава та регіони. Серія:

«Державне управління. Запоріжжя: Класичний приватний університет,
2019. № 3. С. 82-87.

References

1. Vyshnjakova I. Dosvid stanovlennja ta rozvytku klasteriv v okremykh krajinakh pivnichnoji, skhidnoji i centraljnoji Jevropy vyrobnyctva. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/vznu/eco/2011_1/184-193.pdf
2. Ghumenjuk O. Klasterij jak orghanizacijna struktura innovacijno-investycijnoji modeli rozvytku promyslovosti // Aktualjni problemy ekonomiky. 2007. #2(68). S. 9-19.
3. Derzhavne upravlinnja: plany i proekty ekonomichnogho rozvytku: monografija / za zagh. red. O. Kucherenka, I. Zapatrinovi. Kyjiv: VIP, 2006.
4. Marukhlenko O.V. Klasterij jak instrument regionaljnogho rozvytku // Pravo ta derzhavne upravlinnja: zbirnyk naukovykh pracj / [za red. O. V. Pokatajevoji]. U 2-kh tomakh. Zaporizhzhja : KPU, 2017. # 4 (29). T. 2. S. 157-163.
5. Marukhlenko. Kryterialnyj aparat klasterizaciji rehioniv Ukrajiny za stupenem investycijnoji pryvablyvosti shhodo rozvytku jikh socialjnogho potencialu // Naukovo-vyrobnychyj zhurnal Derzhava ta rehiony. Serija: «Derzhavne upravlinnja. Zaporizhzhja: Klasychnyj pryvatnyj universytet, 2019. # 3. S. 82-87.